

פתרון בחינת הבגרות בגיאוגרפיה

1 יחידות לימוד

נתי"ב – ניתוח תופעות יסוד במרחב

קיץ 2013

מספרי השאלון: 574,057102

מוגש על ידי:

אילנית גולדשטיין ועדי פז

מורים לגאוגרפיה ברשת בתי הספר של

יואל גבע

הערות:

1. התשובות המוצגות כאן הן בגדר הצעה לפתרון השאלון.
2. תיתכנה תשובות נוספות, שאינן מוזכרות כאן, לחלק מהשאלות.

נתי"ב- ניתוח תופעות יסוד במרחב

הנבחנים נדרשו לענות על ארבע שאלות: על שאלה 1 (חובה), ועל שלוש מהשאלות 2-5.

שאלה 1- מבנה ואוכלוסייה

סעיף א'

- (1) – סלובניה, (2) – קרואטיה, (3) – סרביה, (4) – בוסניה והרצגובינה, (5) – מונטנגרו, (6) – מקדוניה, (7) – אלבניה.

סעיף ב'

אזור נהרות הדנובה והטיסה – מאפיינים פיזיים:

- 1) טופוגרפיה – אזור עמק הדנובה. האזור נמוך ביחס לסביבתו, גובה של כ-0 עד 100 מטר.
- 2) הידרולוגיה – במרכז העמק זורם נהר הדנובה המהווה בסיס ניקוז. אל הנהר מתנקזים נהרות מצפון ומדרום. לאורך הנהר ניתן לזהות ימות קטנות.

האלפים הדינריים – מאפיינים פיזיים:

- 1) טופוגרפיה – הררית, ההר מתנשא לגובה של כ-1,900 מטר, משתרע מצפון מערב לדרום מזרח.
- 2) הידרולוגיה – אזור ההר מהווה קו פרשת מים ממנו זורמים נחלים מערבה לעבר הים האדריאטי, מזרחה לעבר עמק הדנובה.

חוף הים האדריאטי – מאפיינים פיזיים:

- 1) טופוגרפיה - מישורית, גובה 0-300 מטרים, מישור חוף צר ומפורץ.
- 2) הידרולוגיה – מישור החוף מתאפיין בנחלים רבים החורצים את האזור בדרכם אל הים.

סעיף ג'

הקשר בין טופוגרפיה להידרולוגיה לתפוסת ישובים:

- אזור נהרות הדנובה והטיסה – ריכוז יישובים גבוה באופן יחסי, כולל ערים גדולות. באזור נהר המהווה מקור מים להתיישבות ולחקלאות ובנוסף, נהר הדנובה משמש כנתיב שיט מסחרי. טופוגרפיה נוחה לפיתוח חקלאי ובנייה. מאפיינים אלה יוצרים מקומות עבודה, מעודדים התיישבות.
- האלפים הדינריים – ריכוז יישובים נמוך. אזור טופוגרפי גבוה מקשה על פיתוח תשתיות ובנייה, ולכן דליל ביישובים.
- חוף הים האדריאטי – ריכוז יישובים יחסית גבוה. באזור טופוגרפיה נוחה לבנייה ופיתוח חקלאות, מקורות מים זמינים המעודדים פיתוח יישובים.

שאלה 2- אקלים

סעיף א'

שני הבדלי אקלים:

- (1) כמות המשקעים - כמות המשקעים בתחנה 1 נמוכה יחסית (598 מ"מ) לעומת כמות המשקעים בתחנה 2 שהיא גבוהה יחסית (1037 מ"מ).
- (2) טמפרטורה - הטמפרטורה הממוצעת בחודש יולי בתחנה 1 נמוכה (19.4) לעומת הטמפרטורה הממוצעת בחודש יולי (24.9) בתחנה 2. בתחנה 1 הטמפרטורה בחורף יורדת מתחת ל-0 ובתחנה 2 אינה יורדת מתחת ל-0. משרע הטמפרטורה בתחנה 1 (פרישטינה) גבוה ביחס לתחנה 2.

תחנה 1 מייצגת את פרישטינה ותחנה 2 מייצגת את דוברובניק.

סעיף ב'

שני גורמים להבדלי האקלים בין התחנות:

- (1) קירבה לים - ככל שמתרחקים מהים פוטנציאל הגשם יורד ומשרע הטמפרטורה עולה.
- (2) זרמי ים - ליד דוברובניק זורם זרם ים חם לכן טמפרטורות יחסית גבוהות, כמות משקעים גבוהה יחסית.
- (3) גובה טופוגרפי - ככל שעולים לגובה, הטמפרטורות יורדות. פרישטינה גבוהה יותר ולכן יותר קר והטמפרטורה בחורף יורדת מתחת ל-0.

סעיף ג'

סוג האקלים בדוברובניק: אקלים סובטרופי, גשמים בחורף.

סוג האקלים בפרישטינה: אקלים ממוזג קריר.

שאלה 3- קארסט

סעיף א'

צורת הנוף היא מערת נטיפים.

שני תנאים: כמות משקעים רבה וסלע גיר.

סעיף ב'

שתי השפעות על הכלכלה:

- (1) הגעתם של תיירים מכניסה מטבע זר.
- (2) פיתוח תחבורה באזור.

שאלה 4- כלכלה ורמת פיתוח

סעיף א'

רמת פיתוח :

לאור הנתונים, סלובניה היא המדינה ברמת הפיתוח הגבוהה ביותר. בוסניה והרצגובינה היא המדינה ברמת הפיתוח הנמוכה ביותר.

שני הנתונים על פיהם קבעתי את רמת הפיתוח :

- (1) אחוז מועסקים בחקלאות – ככל שאחוז המועסקים בחקלאות נמוך זה מעיד על מדינה מפותחת יותר. בעולם מפותח אחוז המועסקים בחקלאות נמוך מ-4% והמשמעות היא שבמדינה יש חקלאות מודרנית ורמת תיעוש ושירותים גבוהה.
- (2) אחוז מועסקים בשירותים – ככל שאחוז המועסקים בשירותים גבוה זה מעיד על מדינה מפותחת יותר. בעולם המפותח, אחוז המועסקים בשירותים גבוה מ-70%. המשמעות היא שאחוז המועסקים בתעשייה הוא בחקלאות נמוך וצריכת השירותים היא גבוהה.
- (3) תמ"ג לנפש – ככל שהתמ"ג לנפש גבוה יותר, זה מעיד על מדינה מפותחת יותר. תמ"ג גבוה מבטא את היכולת הכלכלית של המדינה להשקיע ולפתח את המדינה.
- (4) מספר שנות לימוד – ככל שמספר שנות הלימוד הממוצע גבוה יותר, זה מעיד על מדינה מפותחת יותר.
- (5) שיעור תמותת תינוקות – ככל ששיעור תמותת התינוקות נמוך, זה מעיד על מדינה מפותחת יותר. שיעור תמותה נמוך הוא תוצאה של רפואה מתקדמת, חיסונים, נגישות למים נקיים.

סעיף ב'

שני מאפיינים של בוסניה והרצגובינה המקשים על פיתוחה :

- (1) מרחק מהים - למדינה מוצא ימי צר מאוד. נתון זה מקשה על המדינה לפתח נמל, אזורי תעשייה ומסחר ולכן הוא חסם פיתוח.
- (2) טופוגרפיה – חלקה המערבי של המדינה מתאפיין בטופוגרפיה הררית, כאשר רצועת ההר מהווה מעין מחסום בין ריכוזי האוכלוסייה לבין הים.
- (3) מיעוט מחצבים – המדינה דלה במחצבים.

סעיף ג'

שתי דרכים בהן בוסניה והרצגובינה עשויות לנצל את המשאבים שלה לפיתוח כלכלי :

- (1) פיתוח תחנות כוח הידרו-אלקטריות – הטופוגרפיה וההידרולוגיה של המדינה מעניקים לה תנאים נוחים לפיתוח תחנות כוח לייצור חשמל, על ידי אנרגיית מים.
- (2) פיתוח תיירות – במדינה אזורי הר מושלגים בחורף. בנוסף, נהרות ושטחים נרחבים לא מיושבים, של נוף פתוח וטבעי. כל אלה מהווים בסיס לפיתוח תיירות וסקי.

שאלה 5- ערים

סעיף א'

שלושה גורמי מיקום של בלגרד:

- 1) מקור מים – העיר יושבת על נהר הדנובה. הנהר מהווה מקור מים מעודד התיישבות וחקלאות ובנוסף נתיב שיט מסחרי שתרם לפיתוח העיר.
- 2) קרקע פורייה – העיר ממוקמת באזור עמק המתאפיין באדמת סחף פורייה והיה בסיס לפיתוח חקלאות, מקורות מזון, שתרמו לפיתוח העיר.
- 3) טופוגרפיה נוחה – העיר נמצאת באזור עמק בעל טופוגרפיה נוחה לפיתוח חקלאות, תשתיות והתיישבות.

סעיף ב'

ערים מתמחות:

- קרגיובץ – תעשייה, מכרות ומכונניות – באזור נתיבי תחבורה מרכזיים כמו: מסילת רכבת, צינור גז, התורמים לתעשיות כבדות.
- דוברובניק – תרבות ותיירות – עיר חוף, אקלים נוח, בסיס לפיתוח תיירות SSS – קיט ונופש. בנוסף סמיכות לאזורי האלפים, נופים וסקי.

סעיף ג'

הגורם לכך שבחבל זה אין עיר נמל גדולה קשור לאופי המוצא הימי של המדינות. לסלובניה ומונטנגרו מוצא ימי הקטן ביותר שלא מאפשר פיתוח נמל גדול. קרואטיה היא מדינה עם מוצא ימי נרחב אבל הרי האלפים מהווים מחסום שמקשה את הגישה לים. בנוסף, לחבל נגישות קלה יותר לדנובה המהווה נתיב שיט מסחרי.